

ПРОГРАМ РАДА СДСС-а ЗА ПЕРИОД 2025.-2029. ГОДИНЕ

I Уводне напомене

Самостална демократска српска странка је политичка опција социјалдемократске и либералне оријентације и централна политичка снага српске заједнице у Републици Хрватској. У актуелним околностима, кључна преокупација СДСС-а је борба за равноправност и заштиту права националних мањина, као и развој неразвијених, занемарених и руралних подручја. У широј перспективи, СДСС је странка која се залаже за друштво политичке и социјалне једнакости, за толерантно, мирољубиво и инклузивно друштво, посвећено идеји благостања свих својих становника.

Као једина национално препозната политичка опција са српским предзнаком у Хрватској, СДСС има посебну одговорност да настави свој рад на осигуравању свих материјалних и политичких претпоставки за опстанак српске заједнице у Хрватској, укључујући економски и друштвени развој подручја традиционално насељених припадницима српске заједнице, развој институција мањинске аутономије (нарочито у области културе, образовања и медија), као и нормализацију свих јавних манифестација српског идентитета у свим сферама друштвеног живота у Хрватској.

Као странка настала из мировног процеса, СДСС има посебну одговорност и интерес да настави са спровођењем и довршетком процеса изградње трајног мира у региону Југоисточне Европе. То укључује и завршетак процеса рјешавања питања проистеклих из рата, као што су питање ратних злочина, несталих лица, статуса жртава итд. То дјеловање такође укључује и рад на потпуној нормализацији односа између Републике Хрватске и Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе, који и даље остају на незадовољавајућем нивоу, посебно у политичкој сфери.

Као демократска и антифашистичка странка, СДСС ће бити дио свих оних снага које се супротстављају ретроградним, искључивим и ауторитарним тенденцијама у друштву, онима које настоје да потисну право на различитост и посебност, које затварају просторе слободе и креативности. Иако представља бројчано малу заједницу, СДСС спремно прихвата да игра важну улогу у изградњи демократског и толерантног друштва у Републици Хрватској и шире.

II Јачање политичког профила и утјецаја СДСС-а

У наредном четворогодишњем периоду, СДСС ће ојачати свој профил као странка која се снажно бори против недемократских, ауторитарних и ретроградних тенденција, против искључивости и мржње према свим мањинама. Такође, СДСС ће наставити своје напоре да се позиционира као странка која се залаже за социјалну правду и против растуће друштвене неједнакости. Посебно ће се борити за заштиту права радника и становништва зависног од рада, које је све више незаштићено у свом праву на рад и у својим правима која произилазе из рада.

Борба за социјалну правду подразумијева залагање за смањење територијалних неједнакости, односно за развој неразвијених подручја, што ће остати један од кључних нагласака странке. Поред тога, странка ће додатно јачати своје програме усмјерене на заштиту и побољшање друштвеног положаја дјеце и младих, као и старијих особа и особа са инвалидитетом. Странка ће се досљедно залагати за квалитетнија улагања у мреже социјалне заштите, јавног пријезова (посебно у изолираним подручјима), здравствену

заштиту и образовање. СДСС ће и даље бити у првим редовима борбе против околишне дискриминације, односно „извоза“ загађења у неразвијене крајеве, а посебно ће се истаћи у борби за заштиту животне средине.

У наредном периоду, странка ће настојати да ојача свој рад на политичком образовању и развоју својих кадрова, посебно млађих. У том смислу, странка ће што више укључити своје чланове у постојеће програме политичког образовања унутар заједнице, али ће развијати и сопствене програме за политички, идејни и други развој кадрова и осталих чланова. Наставиће се унапређење организационе и кадровске ефикасности, уз подмлађивање странке на свим нивоима. Странка ће потврдити своју посвећеност борби за равноправност жена у друштву јачањем рада Актива жена, као и јачањем улоге жена у свим страначким тијелима и организацијама.

III Праведна и функционална држава

Хрватска се већ дуго налази у процјепу између са једне стране оних који траже „мање државе“, да би осигурали већу доминацију приватних интереса, и са друге стране оних који траже „више државе“, али само у смислу националних осјећаја и репресивног апарата, а да би осигурали свој монопол над државом. Та динамика допринијела је изградњи државе која је нефункционална и неправедна. У наредном периоду, Самостална демократска српска странка радиће на томе да се то промијени и да Хрватска постане праведна и функционална држава.

Формалну законску самосталност правосуђа и државног апарата генерално треба потврдити адекватном подршком у финансијском и сваком другом смислу. Озбиљно нарушено повјерење у правосудни систем треба повратити упорним залагањем не само за ефикасност, него и за досљедност и независност у поступању. Осим од политичких притисака, сви актери у правосудном процесу морају бити заштићени и од економских притисака и приватних интереса. Као странка која представља српску заједницу, СДСС ће остати посебно осјетљив на све неравномјерности у поступањима државних органа које иду на штету националних мањина и других мањинских заједница, а посебно Срба.

IV Одржива и dostatна економија

Хрватска економија, према низу параметара, није ни одржива ни dostatна. Покривеност увоза извозом континуирано опада и тренутно је испод 60 одсто. На сличним су процентима (мање од 60%) и подаци о довољности роба и услуга. Удио дознака радника из иностранства, као и удио туризма у БДП-у, снажно расту и чине Хрватску једном од „водећих“ земаља ЕУ по овим негативним карактеристикама. Досадашње мјере нису успјеле успорити тренд емиграције становништва, а старење становништва дугорочно представља озбиљан друштвени и економски изазов.

СДСС ће се залагати за економску диверзификацију, обнову производње хране и покретање нових индустрија. Обнова производње подразумијева и значајна улагања у развој технологије, науке, истраживања и образовања. Хрватска економија треба бити конкурентна не на основу ниских трошкова рада, већ на основу висококвалификованих радника и доступности високих технологија. Једна од кључних препрека развоју је инфраструктурна и друга запуштеност великих дијелова земље, због чега је потребно покренути велика улагања у развој путева и друге инфраструктуре, укључујући и ону неопходну за пословање у дигиталном добу.

V Толеранција, отвореност и прогресивност хрватског друштва

Раст нетолеранције у хрватској политичкој и широкој јавности, која се огледа у непрестаном произвођењу непријатељства и мржње према Србима и сталном одржавању ратне атмосфере, представља очит извор сужавања слобода и права, али и разлог друштвеног назадовања и државне нефункционалности. Стога, за разлику од већине других странака, од којих неке или генерирају ову врсту нетолеранције или је допуштају, СДСС ће појачати своју борбу против ње и истовремено дјеловати као савез активних субјеката против нетолеранције и дискриминације. СДСС ће, у сарадњи са другим политичким странкама, радити на заустављању ултраконзервативних, не само националистичких већ и фашистичких облика дјеловања. Очување вриједности антифашизма, допуњеног новим садржајима, и његова афирмација у новим околностима, остају трајно опредељење СДСС-а, посебно у околностима у којима се врши ревизија историје, негира и релативизује традиција антифашизма, а обнављају „вриједности“ нацизма и усташтва. Као и до сада, СДСС ће се борити против таквих околности и таквих појава, самостално и у коалицији са другим политичким странкама.

Хрватском друштву недостаје толеранција према различитости у многим аспектима. Такође му недостаје отвореност у расправама о себи и свом односу према другима. Због свог традиционализма и усмјерености на прошлост, хрватском друштву недостаје прогресивност, не само усмереност према будућности већ и напретку у спознајама и друштвеним односима. Посљедице тога су низак ниво виталности и креативности. Стога ће СДСС радити на афирмацији трију вриједности и идеја: идеје толеранције, идеје отворености и идеје прогреса.

VI Равноправност Срба у Хрватској и рјешавање њихових отворених питања

СДСС остаје странка која се снажно бори за заступљеност и представљеност српске заједнице на свим нивоима, органима и гранама власти, укључујући државне, жупанијске, градске и општинске органе, државна предузећа, јавне службе, државну управу и судске власти. Такође ће се наставити снажно залагати за право на службену двојезичност на свим нивоима, као и за остваривање права на све моделе образовања на српском језику и ћириличном писму. У наредном периоду, образовање на српском језику и ћириличном писму треба постати стуб опстанка наше заједнице и једна од главних препрека асимилацији под притиском. У том смислу, странка ће радити на јачању обухвата, али и квалитете, како наставе, тако и наставног кадра, кроз инсистирање на пуном коришћењу законских могућности за развој мањинског образовања. Такође ћемо наставити инсистирати на регистрацији мањинских школа.

Иако се њихов значај у раду странке дјелимично смањује због протока времена, странка ће се наставити залагати за једнакост у рјешавању питања која произилазе из рата, укључујући питања имовине, стамбеног збрињавања, несталих лица, држављанства и сродних питања, статуса жртава, ратних злочина итд. Наставиће се снажно противити законима и праксама које имају за циљ дискриминацију и стигматизацију Срба у Хрватској, као што су закон о гробљима и одређене одредбе закона о држављанству, закона о цивилним жртвама рата итд.

Странка ће се уз то наставити залагати за квалитетну и трајну регулацију статуса мањинских институција у Хрватској, прије свега Српског народног вијећа и Заједничког већа општина. Бринуће и за заштиту статуса, имовине и права Српске православне цркве, као и организација српске заједнице у Хрватској. Такође ће интензивно радити на унапређењу и повећању аутономије државних институција попут Савјета за националне мањине и Уреда за људска права и права националних мањина.

VII Афирмација мултикултурализма и идентитет Срба у Хрватској

СДСС ће у наредном четворогодишњем периоду у својем парламентарном дјеловању, у општој јавности и стручним облицима јавности, посебно културној, научној и образовној, инсистирати на томе да политике буду више мултикултуралне и интеркултуралне, а тиме и отвореније за хисторијске и актуелне доприносе Срба и њихова идентитета.

Посебну пажњу СДСС ће посветити томе:

- да образовна политика и образовни садржаји не искључују Србе из њиховог удјела у хрватској хисторији, науци, политици, култури, књижевности и другим подручјима друштвеног дјеловања;

- да језична политика и језична култура буду засноване на толеранцији према језичним разликама и према слободи да се оне манифестирају и практикују, као и на несметаној службеној и јавној упораби ћириличног писма;

- да се у културној политици посебна пажња и потребна средства усмјеравају за програме обнове и очувања сакралне и свјетовне баштине, укључујући и споменичку баштину из периода НОБ-а;

- да се у сарадњи са другим институцијама српске заједнице установи научно-истраживачки центар за развој образовне, медијске и истраживачке политике која би била у функцији афирмације и јачања идентитета српске заједнице унутар ње саме и унутар хрватског друштва.

СДСС ће учествовати у изради заједничких политика неопходних српској заједници, као што је образовна, културна, језична, истраживачка, развојна и друге могуће политике, што је од посебне важности за заустављање асимилацијских процеса, како у националном тако и у вјерском смислу, који су изражени у градским срединама и посебно међу младима. Осмишљавање и развијање антиасимилацијских политика и програма је од посебне важности за одржавање виталности српске заједнице.

Као и досад, СДСС ће и у будуће тијесно сурађивати са СНВ-ом, ЗВО-ом, СКД-ом „Просвјета“, СДФ-ом, Српском православном општом гимназијом, Спортско-рекреативним друштвом Срба у Хрватској, СПД-ом „Привредник“ те са Српском православном црквом (СПЦ), поштујући њихову аутономију, у стварима од заједничког интереса и интереса српске заједнице. СДСС ће посебно помагати у осигуравању поврата имовине (СКД „Просвјета“, СПД „Привредник“ и СПЦ), обнови објеката (посебно сакралних) и осигуравању потребних прорачунских средстава. СДСС ће тамо гдје је то могуће и потребно помагати у реализацији програма.

VIII Сарадња у региону и перспективе у међународним односима

Хрватска спољна политика је једнострана и затворена. Једнострана у односу према својој позицији у свијету, а затворена у односу према региону у коме се налази. Једноставност не доприноси повећању једнакости у европским и међународним односима, а затвореност не доприноси јачању Хрватске као регионалног фактора. СДСС ће заговарати промјене спољне политике у оба смијера. Један од основних принципа у вези са вањскополитичким питањима биће залагање за мир и поштовање међународног права, као и заговарање демократије и људских права.

Регион, посебно подручје бивше Југославије и Западног Балкана, представља важан и до сада неискоришћен потенцијал економског развоја и политичке релевантности. Због тога СДСС сматра да сарадња у региону, у облику неког регионалног модела, треба бити приоритетна задаћа хрватске спољне политике. Као и досад, СДСС ће и у будућем периоду доприносити регионалној сарадњи и заједничкој европској будућности свих земаља бивше Југославије, посебно Републике Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе. Такође ће радити на даљем побољшању односа између српских институција у Хрватској и хрватских институција у Републици Србији.